

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๑/๒๕๕๐

คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑/๒๕๕๐

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๑๗ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ระหว่าง	อัยการสูงสุด	โจทก์
	พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ที่ ๑	
	คุณหญิงพจมาน ชินวัตร ที่ ๒	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อระหว่างวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๔๖ เวลากลางวัน ถึงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ เวลากลางวันต่อเนื่องกัน ซึ่งเป็นระยะเวลาระหว่างที่จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายโดยดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ จำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นคู่สมรสของจำเลยที่ ๑ ร่วมกันกระทำ

ความผิดต่อกฎหมายหลายกรรมต่างกัน กล่าวคือ จำเลยทั้งสองได้ร่วมกันเป็นคู่สัญญา หรือมีส่วนได้เสียในสัญญาจะซื้อจะขายและสัญญาซื้อขายที่ดิน โฉนดเลขที่ ๒๒๕๘, ๒๒๕๙, ๒๓๐๐ และ ๒๓๐๑ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เนื้อที่ ๓๓ ไร่ ๓๘.๕ ตารางวา จำนวนเงิน ๗๗๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท กับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่จำเลยที่ ๑ มีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี อันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย และจำเลยที่ ๑ ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย มีหน้าที่จัดการ หรือดูแลกิจการ การบริหารทรัพย์สินของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ได้เข้าไปมีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเนื่องด้วยกิจการนั้น และปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน หรือผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ด้วยการให้ความยินยอมแก่จำเลยที่ ๒ ในการเสนอราคาประมูลซื้อที่ดิน ทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดิน และทำสัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าวกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ซึ่งมีการปรับลดราคาในช่วงที่จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และมีการปรับเพิ่มราคาที่ดินหลังจากจำเลยที่ ๒ ซื้อที่ดินแล้ว การที่จำเลยที่ ๒ เข้าไปเสนอราคาประมูลซื้อที่ดิน ทำสัญญา จะซื้อจะขายที่ดินและสัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าว โดยให้จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ให้ความยินยอมในการทำนิติกรรม เป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกแก่จำเลยที่ ๑ ในการเข้าไปมีส่วนได้เสีย และปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตข้างต้น เหตุเกิดที่แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร และแขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เกี่ยวพันกัน ต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติราชการใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือการกระทำของบุคคลใด ๆ ที่เห็นว่าเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินได้ยื่นคำร้องกล่าวโทษจำเลยทั้งสองต่อคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐดำเนินการตรวจสอบตามกฎหมายแล้วส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดยื่นฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีนี้

ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔, ๑๐๐ และ ๑๒๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓, ๘๓, ๘๖, ๘๐, ๘๑, ๑๕๒ และ ๑๕๓ กับให้รับเงินจำนวน ๗๗๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ที่จำเลยทั้งสองใช้ในการกระทำความผิด และที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๒๕๘, ๒๒๕๙, ๒๓๐๐ และ ๒๓๐๑ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่จำเลยทั้งสองได้มาจากการกระทำความผิด

จำเลยทั้งสองให้การปฏิเสธ

ทางไต่สวนพยานหลักฐานจากการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและรายงานสรุปสำนวนการตรวจสอบไต่สวนของคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ข้อเท็จจริงได้ความในเบื้องต้นว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้มีประกาศกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องห้ามมิให้เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่ตนปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี อันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๐ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จำเลยทั้งสองเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔ ถึงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ มีอำนาจหน้าที่กำกับ ดูแล ควบคุมหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งโดยพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๕๔๕ มีวัตถุประสงค์เพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินให้มีความมั่นคงและเสถียรภาพ เมื่อบริษัทเงินทุน เอรಾವัฒนทรัพย์ จำกัด หนึ่งในสถาบันการเงินที่ประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินเข้าแก้ไขฟื้นฟูและเพิ่มทุนให้ ๓๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท กับรับโอนหุ้นจดทะเบียนและชำระค่าหุ้นแล้วจากบริษัทเงินทุน เอรಾವัฒนทรัพย์ จำกัด ร้อยละ ๗๕ ทั้งนี้ เพื่อให้บริษัทเงินทุน เอรಾವัฒนทรัพย์ จำกัด มีฐานะการเงินแข็งแกร่งขึ้นก่อนที่จะพิจารณานำหุ้นออกขายในภายหลัง เป็นเหตุให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทเงินทุน เอรಾವัฒนทรัพย์ จำกัด

ร้อยละ ๕๒ แต่สถานะของบริษัทเงินทุน เอราวัณทรัสต์ จำกัด มีเงินกองทุนติดลบอยู่ จำเป็นต้องทำให้เงินกองทุนเป็นบวกเสียก่อนนำออกขาย เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๘ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินจึงซื้อที่ดินของบริษัทเงินทุน เอราวัณทรัสต์ จำกัด จำนวน ๒ แปลง แปลงที่หนึ่ง อยู่ติดศูนย์วัฒนธรรม รวม ๑๘ โฉนด เนื้อที่ ๘๕ ไร่ ๓ งาน ๖๕ ตารางวา ในราคา ๒,๗๔๕,๐๔๐,๐๐๐ บาท และแปลงที่สอง อยู่ติดถนนเทียมร่วมมิตร รวม ๑๓ โฉนด เนื้อที่ ๓๕ ไร่ ๒ งาน ๖๕ ตารางวา ในราคา ๒,๑๔๐,๓๕๗,๕๐๐ บาท ซึ่งทำให้บริษัทเงินทุน เอราวัณทรัสต์ จำกัด นำกำไรจากการขายที่ดินไปล้างการขาดทุนสะสมที่มีอยู่เพื่อให้ส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นบวกและจะได้นำหุ้นออกขายต่อไป ต่อมาประมาณกลางปี ๒๕๔๔ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินได้ปรับปรุงเกณฑ์บันทึกการบัญชีทรัพย์สินรอการขายใหม่ทั้งหมดเพื่อรับรู้ผลการขาดทุน โดยใช้ราคาประเมินของกรมที่ดินในขณะนั้นเป็นราคาที่สะท้อนมูลค่าที่เป็นจริง เป็นผลให้ราคาที่ดินทั้ง ๒ แปลงดังกล่าวลดลง โดยที่ดินแปลงที่หนึ่งมีราคา ๑,๓๑๐,๑๐๐,๐๐๐ บาท และแปลงที่สองมีราคา ๗๕๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๔๖ คณะกรรมการจัดการกองทุนอนุมัติให้นำทรัพย์สินของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินออกจำหน่ายโดยประมูลขาย และได้นำที่ดินแปลงที่สองออกประมูลขายทางอินเทอร์เน็ตในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๖ ถึง ๑๖.๓๐ นาฬิกา โดยกำหนดราคาขั้นต่ำไว้ที่ ๘๗๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือราคาประเมินของกรมที่ดินบวกร้อยละ ๑๕ ผู้ประสงค์จะเข้าประมูลต้องลงทะเบียนและชำระเงินมัดจำการประมูล ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ที่บริษัทสามารถอินโฟรมีเดีย จำกัด หรือที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินระหว่างวันที่ ๑๕ ถึงวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๔๖ ปรากฏว่ามีผู้ประสงค์จะซื้อที่ดิน ๘ ราย ลงทะเบียนและชำระเงินมัดจำการประมูล ๓ ราย คือ บริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน) บริษัท ทองหล่อเรสซิเดนซ์ จำกัด และบริษัท แอสเสอรี่ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด (มหาชน) แต่เมื่อถึงกำหนดเวลาเสนอราคากลับไม่มีผู้ใดเสนอราคาประมูล กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินจึงยกเลิกการประมูล แล้วดำเนินการรังวัดที่ดินแปลงที่สอง ทั้ง ๑๓ โฉนด โดยแบ่งหักส่วนที่เป็นสาธารณประโยชน์ออก กับรวมและแบ่งแยกโฉนดใหม่เป็น ๔ โฉนด คือ โฉนดเลขที่ ๒๒๕๘ ๒๒๕๙, ๒๓๐๐ และ ๒๓๐๑ แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เนื้อที่รวม ๓๓ ไร่ ๑๘.๕ ตารางวา และประกาศขายที่ดินใหม่อีกครั้ง

โดยวิธีประกวดราคาและไม่กำหนดราคาขั้นต่ำ กำหนดวันซื้อแบบประกวดราคาระหว่างวันที่ ๒ ถึงวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๔๖ ระหว่างเวลา ๙ ถึง ๑๖.๓๐ นาฬิกา ผู้เข้าร่วมประกวดราคาต้องวางเงินมัดจำเพื่อการยื่นซองประกวดราคา ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ภายในวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ ก่อนเวลา ๑๒ นาฬิกา กำหนดวันยื่นซองและเปิดซองประกวดราคาวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๖ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุม ๒ ชั้น ๔ อาคารสำนักงานใหญ่ ธนาคารแห่งประเทศไทย ปรากฏว่ามีผู้ซื้อแบบ ๔ ราย แต่ยื่นซองเสนอราคา ๓ ราย คือ บริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน) โดยนาย วีระพงษ์ มุทานนท์ ผู้รับมอบอำนาจ เสนอราคา ๗๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท บริษัท โนเบิลดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน) โดยนายเกียรติ คตะสุข ผู้รับมอบอำนาจ เสนอราคา ๗๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และจำเลยที่ ๒ โดย นายสมบุญ คุปติมนัส ผู้รับมอบอำนาจ เสนอราคา ๗๗๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเป็นราคาสูงสุด คณะกรรมการจัดการกองทุนได้ประชุมและอนุมัติให้จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ชนะการประกวดราคา จำเลยที่ ๒ ได้ทำสัญญา จะซื้อจะขายที่ดินดังกล่าวกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงินเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๖ และชำระค่าที่ดินครบถ้วนในเวลาต่อมาก่อนที่จะทำสัญญาซื้อขายและจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินกันในวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๖ โดยจำเลยที่ ๑ ลงลายมือชื่อในหนังสือให้ความยินยอมแก่จำเลยที่ ๒ ในการทำสัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าว พร้อมมอบหลักฐานสำเนาบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประเภทข้าราชการการเมือง ตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ประกอบการทำสัญญาด้วย หลังจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยึดอำนาจปกครองจากรัฐบาลที่จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีแล้ว คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ โดยให้ คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐมีอำนาจตรวจสอบการปฏิบัติราชการ ใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีการกระทำที่ทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ต่อมานายวีระ สมความคิดได้กล่าวโทษ จำเลยทั้งสองต่อคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐว่า การที่จำเลยที่ ๒ เป็นผู้ซื้อที่ดินจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน โดยจำเลยที่ ๑ รู้เห็นยินยอม

ดังกล่าวเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑) ซึ่งมีโทษตามมาตรา ๑๒๒ ต่อมาวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๐ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน มีหนังสือถึงประธานคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐกล่าวโทษจำเลยทั้งสองฐานเป็นตัวการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน ในการกระทำความผิดอาญา และวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๐ ได้ยื่นคำร้องกล่าวโทษเพิ่มเติม คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐมีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวนเพื่อดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงว่า การกระทำของจำเลยทั้งสองเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑) และเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายอื่นหรือไม่ คณะอนุกรรมการไต่สวนได้รวบรวม พยานหลักฐานต่าง ๆ แล้วเห็นว่ามีหลักฐานเพียงพอและได้แจ้งข้อกล่าวหาแก่จำเลยทั้งสองแล้ว จำเลยทั้งสองมอบอำนาจให้นายพิชิต ชื่นบาน ยื่นคำชี้แจงข้อกล่าวหาเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการไต่สวนว่า จำเลยทั้งสองไม่ได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา จำเลยที่ ๒ ประมูลซื้อที่ดินจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินโดยเปิดเผย และจำเลยที่ ๑ ให้ความยินยอมแก่จำเลยที่ ๒ ในฐานะสามีของจำเลยที่ ๒ เป็นการส่วนตัว มิได้กระทำในฐานะนายกรัฐมนตรี กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินไม่ใช่หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานในสังกัดของราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนใด ๆ ที่นายกรัฐมนตรีมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบหรือดำเนินคดีแต่อย่างใด กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินไม่ได้รับความเสียหายจากการขายที่ดินดังกล่าวให้แก่จำเลยที่ ๒ เพราะมีกำไรและสามารถนำเงินที่ได้ไปลดภาระหนี้สินกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐโดยไม่สมัครใจ คณะอนุกรรมการไต่สวนพิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของจำเลยทั้งสองน่าจะ เป็นความผิดอาญาที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ จึงเสนอให้คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ พิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบด้วยและส่งสำนวนการตรวจสอบไต่สวนให้อัยการสูงสุดพิจารณาและฟ้องจำเลยทั้งสองเป็นคดีนี้

พิเคราะห์แล้ว สำหรับปัญหาที่จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ ข้อ ๒ และข้อ ๕ กับบทบัญญัติมาตรา ๔ มาตรา ๑๐๐ และมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๕ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยในปัญหาดังกล่าวแล้ว โดยวินิจฉัยเกี่ยวกับประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ ตามคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๕๑ ว่าประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๕ มิได้มีบทบัญญัติใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ไม่ว่าจะ เป็นบทมาตราใด และวินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา ๔ มาตรา ๑๐๐ และมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๕๑ ว่า บทบัญญัติมาตรา ๔ มาตรา ๑๐๐ และมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ สอดคล้องกับหลักนิติธรรม หลักนิติรัฐ และหลักธรรมาภิบาล อันเป็นหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖, ๒๗, ๒๘, ๒๙, ๓๕ และ ๔๓ ซึ่งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวใช้ได้โดยตลอด เป็นเด็ดขาดและมีผลผูกพันศาล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ วรรคสาม และมาตรา ๒๑๖ วรรคห้า องค์คณะผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ว่า ข้อต่อสู้ของจำเลยทั้งสองในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามข้อโต้แย้งของจำเลยทั้งสองต่อไปมีว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ถูกยกเลิกไปโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓

หรือไม่ โดยจำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า เมื่อประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลงในวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ มีผลทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ สิ้นสุดลงในวันดังกล่าวด้วย แต่ต่อมาในวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๕ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับต่อไปก็คงมีผลทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เฉพาะกรณีความผิดที่เกิดขึ้นนับแต่วันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไปนั้น เห็นว่า ในการทำรัฐประหารเพื่อยึดอำนาจการปกครองประเทศในแต่ละครั้งนั้น ผู้ทำการรัฐประหารมีความประสงค์ที่จะยึดอำนาจอริปไตยที่ใช้ในการปกครองประเทศซึ่งก็คือ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ มารวมไว้โดยให้มีผู้ใช้อำนาจดังกล่าวแต่เพียงผู้เดียวหรือคณะบุคคลคณะเดียวเท่านั้น มิได้มีความประสงค์ที่จะล้มล้างระบบกฎหมายของประเทศทั้งระบบแต่อย่างใด แม้แต่อำนาจตุลาการซึ่งเป็นอำนาจหนึ่งในอำนาจอธิปไตยก็ยังคงปรากฏเป็นข้อที่รับรู้กันทั่วไปว่าตามปกติผู้ทำการรัฐประหารจะยังคงให้อำนาจตุลาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่อไปได้ คงยึดอำนาจไว้แต่เฉพาะอำนาจอธิปไตยและอำนาจบริหารเท่านั้น ในการทำปฏิวัติรัฐประหารโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๔๕ ก็เช่นกัน เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยึดอำนาจในการปกครองประเทศได้เรียบร้อยแล้ว คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขก็ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ มีใจความสำคัญว่า ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดลง วุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร คณะรัฐมนตรีและศาลรัฐธรรมนูญ สิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐธรรมนูญ ส่วนศาลทั้งหลาย นอกจาก

ศาลรัฐธรรมนูญคงมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามบทกฎหมาย แสดงว่าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขยึดอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารมารวมไว้ที่คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่วนอำนาจตุลาการยังคงให้ศาลยุติธรรมใช้อำนาจพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามบทกฎหมายต่อไป แสดงให้เห็นว่า บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งได้ตราขึ้นและมีผลใช้บังคับอยู่แล้วในขณะที่มีการยึดอำนาจนั้นหาได้ถูกยกเลิกไปด้วยแต่ประการใดไม่ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ คงมีผลให้กฎหมายและบุคคลหรือองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยต่าง ๆ ยกเว้นศาลยุติธรรมสิ้นสุดลงตามที่ระบุในประกาศดังกล่าวโดยแจ้งชัดเท่านั้น ดังนั้นแม้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จะเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเนื่องจากเป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ บัญญัติให้ตราขึ้นใช้บังคับก็ตาม แต่เมื่อมีการตราขึ้นใช้บังคับโดยชอบแล้วพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวย่อมมีสถานะเทียบเท่าพระราชบัญญัติทั่วไป กล่าวคือ หากไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดแล้วย่อมมีความสมบูรณ์และดำรงคงความเป็นกฎหมายอยู่ในตัวเอง สามารถนำไปใช้บังคับแก่กรณีต่าง ๆ ได้โดยหาจำเป็นต้องอาศัยความดำรงคงอยู่ของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่ การสิ้นสุดหรือการยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจึงต้องใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปในการยกเลิกกฎหมายกล่าวคือมีการบัญญัติกฎหมายใหม่ขึ้นใช้บังคับแทนหรือมีกฎหมายบัญญัติให้ยกเลิกโดยชัดแจ้งเท่านั้น เมื่อประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ไม่ได้บัญญัติให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ สิ้นสุดไปพร้อมกับรัฐธรรมนูญด้วย การสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จึงไม่มีผลทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญสิ้นสุดไปด้วยแต่อย่างใด ส่วนที่ปรากฏต่อมาว่าคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ออกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๑๕ ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มีผลใช้บังคับต่อไปนั้น ก็เป็นเพียงการยืนยันว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้ถูกยกเลิกไป

เพราะการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินเท่านั้น องค์คณะผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ยังมีผลใช้บังคับอยู่ มิได้ถูกยกเลิกไปโดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓ ข้อโต้แย้งของจำเลยทั้งสองในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐมีอำนาจสอบสวนและดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสองหรือไม่ และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ หรือไม่ ในปัญหานี้จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่า กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินไม่ได้รับความเสียหาย การร้องทุกข์ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐไม่ใช่พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและไม่มีอำนาจสอบสวนความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และจำเลยที่ ๒ ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เห็นว่า ก่อนที่จะมีการยึดอำนาจการปกครองโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้น การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมาตรา ๑๕ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งความเห็นเพื่อส่งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ส่วนการเริ่มต้นคดีโดยผู้เสียหายเป็นไปตามมาตรา ๖๖ ที่ให้ผู้เสียหายที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่หลังจากยึดอำนาจปกครองประเทศแล้ว ได้มีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่องการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ซึ่งข้อ ๕ (๒) (๓) และ (๔) แห่งประกาศดังกล่าว

กำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบสัญญา สัญญาสัมปทาน หรือการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตรวจสอบการปฏิบัติราชการใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือมีการกระทำที่ทุจริตหรือประพฤติมิชอบ และตรวจสอบการกระทำของบุคคลใด ๆ ที่เห็นว่าเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือหลีกเลี่ยงกฎหมายว่าด้วยภาษีอากร อันเป็นการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ทั้งความในวรรคสามยังให้คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐมีอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และข้อ ๕ แห่งประกาศดังกล่าวกำหนดว่า ในกรณีดำเนินการตรวจสอบแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐมีมติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือบุคคลใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ ก็ให้ส่งรายงาน เอกสารหลักฐาน พร้อมทั้งความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อให้อัยการสูงสุดดำเนินการต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งได้แก่การยื่นฟ้องผู้ถูกกล่าวหาต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังนั้น สถานะและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐย่อมเป็นไปตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ แม้จะไม่ใช้พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็สามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่หรือการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อดำเนินคดีตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดโดยตัวบทกฎหมายดังกล่าวได้ ส่วนการตรวจสอบเพื่อดำเนินคดีนี้เป็นไปโดยชอบหรือไม่ นั้น ปรากฏจากคำฟ้องของโจทก์ว่าเป็นการตรวจสอบในกรณีกล่าวหาจำเลยที่ ๑ ในฐานะนายกรัฐมนตรีนี่ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย กับจำเลยที่ ๒ ในฐานะคู่สมรสของจำเลยที่ ๑ ว่าร่วมกันกระทำความผิดด้วยการเข้าเป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาจะซื้อจะขาย และสัญญาซื้อขายที่ดินที่ทำกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินซึ่ง โจทก์อ้างว่าเป็นหน่วยงานของ

รัฐที่จำเลยที่ ๑ มีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติ มาตรา ๑๐๐ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเพื่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้แสวงหา ประโยชน์จากหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในอำนาจกำกับ ดูแล ของตน อันจะก่อให้เกิดการขัดกันระหว่าง ผลประโยชน์ของตนและของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัตินี้ย่อมมีหน้าที่ปฏิบัติตาม หากปฏิบัติ ฝ่าฝืนก็อาจเป็นการปฏิบัติหน้าที่หรือกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งการทำสัญญาซื้อขายที่ดิน ดังกล่าวอาจเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งอยู่ในอำนาจตรวจสอบของคณะกรรมการ ตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่องการตรวจสอบการกระทำที่ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ข้อ ๕ (๒) (๓) และ (๔) และยังเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของ จำเลยที่ ๑ ซึ่งถือเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่นตามบทบัญญัติมาตรา ๖๖ แห่ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และ มาตรา ๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวหาว่าจำเลยที่ ๑ ในฐานะเจ้าพนักงาน มีหน้าที่จัดการ หรือดูแลกิจการการบริหารทรัพย์สินของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบัน การเงิน ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ได้เข้าไปมีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเนื่องด้วย กิจการนั้น และปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่กองทุนเพื่อ การฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน หรือผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดย ทุจริตด้วยการให้ความยินยอมแก่จำเลยที่ ๒ ในการเสนอราคาประมูลซื้อที่ดิน ทำสัญญาจะซื้อจะขาย ที่ดิน และทำสัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าวกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน และ จำเลยที่ ๒ เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ในส่วนนี้ การกระทำตามที่กล่าวหา ดังกล่าวจึงอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐที่จะ ดำเนินการตรวจสอบและดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสอง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๒) และมาตรา ๖๖ ประกอบประกาศ คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐

เรื่องการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ข้อ ๕ ทั้งตามคำฟ้องของโจทก์เป็นการกล่าวหาว่าจำเลยที่ ๒ เป็นตัวการร่วมกับจำเลยที่ ๑ ในการกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑) และเป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๒ และมาตรา ๑๕๓ แม้จำเลยที่ ๒ จะไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่จำเลยทั้งสองกล่าวอ้าง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับจำเลยที่ ๒ ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘ (๒) ส่วนการกล่าวโทษจำเลยทั้งสองต่อคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐนั้น เห็นว่า ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่องการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ข้อ ๕ วรรคท้าย กำหนดให้คณะกรรมการตรวจสอบมีอำนาจพิจารณาเรื่องใด ๆ ที่เห็นควรตรวจสอบ เรื่องที่มีผู้เสนอข้อมูล หรือเรื่องที่อยู่ในระหว่างดำเนินการของหน่วยงานอื่นใด ซึ่งในเรื่องนี้ได้ความจากคำเบิกความของนายวิระ สมความคิด ประกอบสำเนาหนังสือพร้อมเอกสารแนบท้าย และบันทึกคำให้การเอกสารหมาย จ. ๑๐๘ และ ๑๑๕ ว่า เรื่องการซื้อขายที่ดินพิพาทคดีนี้ พยานเคยมีหนังสือกล่าวโทษไปยังเจ้าพนักงานตำรวจกองปราบปรามเพื่อขอให้ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสอง แต่ไม่เป็นผล เมื่อคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขทำการยึดอำนาจการปกครองและแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐแล้ว พยานจึงมีหนังสือกล่าวโทษไปยังคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ทั้งยังได้ความจากคำเบิกความของนายนาย ยิ้มแย้ม ประธานคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐว่า คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐได้ดำเนินการเรื่องนี้ในขั้นต้นตามที่ผู้ร้องเรียนมา โดยมีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อทำการตรวจสอบอันเป็นการดำเนินการตามอำนาจที่กำหนดไว้โดยประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่องการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ข้อ ๕ วรรคท้าย ดังกล่าวแล้ว หากจำต้องให้ผู้เสียหายมาร้องทุกข์กล่าวโทษเสียก่อนดังที่จำเลยทั้งสองกล่าวอ้างไม่ อย่างไรก็ดี

ได้รับความจากคำเบิกความของนายนามต่อไปว่า เมื่อคณะอนุกรรมการได้สวนทำการตรวจสอบแล้ว เห็นว่าคดีมีมูล คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐจึงแจ้งให้ผู้เสียหายมา ร้องทุกข์กล่าวโทษเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๖ โดยในเบื้องต้นคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐได้มีหนังสือแจ้งไปยังกระทรวงการคลังและต่อมากองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน ได้มีหนังสือกล่าวโทษไปยังคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ และได้ความจากคำเบิกความของนายไพโรจน์ เสงสกุล อดีตผู้จัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงิน ประกอบสำเนาหนังสือ สำเนารายงานการประชุม และบันทึก คำให้การเอกสารหมาย จ. ๗๖ ,๗๘, ๗๙ และ ๑๒๐ ว่า หลังจากกระทรวงการคลังได้รับแจ้งจาก คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐแล้ว ได้มีหนังสือถึงกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงินเพื่อพิจารณาคณะกรรมการจัดการกองทุนจึงประชุมและพิจารณาแล้วเห็นว่า การทำสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทโดยฝ่าฝืนข้อห้ามในเรื่องคุณสมบัติของจำเลยทั้งสอง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑) อาจเป็นผลให้สัญญาซื้อขายดังกล่าวเป็นโมฆะและทำให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงินได้รับความเสียหาย จึงมีมติให้ยื่นคำร้องกล่าวโทษจำเลยทั้งสอง ต่อคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ซึ่งพยานในฐานะผู้จัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงินได้ปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการจัดการกองทุนดังกล่าวแล้ว ที่จำเลยทั้งสองอ้างว่ากองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา ระบบสถาบันการเงินไม่ได้รับความเสียหาย โดยอ้างนายชาญชัย บุญญฤทธิ์ไชยศรี พนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย ตำแหน่ง ผู้อำนวยการอาวุโสฝ่ายกฎหมายและคดี เป็นพยานสนับสนุนนั้น ได้รับความจากนายชาญชัยว่าเป็นเพียงความเห็นของพยานโดยอาศัยสมมุติฐานที่ว่ามีการขายที่ดินพิพาทโดยเปิดเผยและได้ราคาสูงกว่าราคาประเมินซึ่งเป็นคนละครณีกัน เพราะการจะรับฟังตามข้ออ้างของจำเลยทั้งสองได้ต้องได้ความว่า สัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วเท่านั้น แต่กรณีนี้ข้อต้องห้ามในคุณสมบัติของจำเลยทั้งสองในการเป็นคู่สัญญาอาจเป็นผลให้สัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทเป็นโมฆะได้เนื่องจาก วัตถุประสงค์ของสัญญาเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย และต้องมีการคืนทรัพย์สินแก่กัน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐ และมาตรา ๑๗๒ ซึ่งกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินย่อมได้รับความเสียหายเพราะต้องนำที่ดินพิพาทออกจำหน่ายใหม่ และต้องเสียดำเนินการนี้เพิ่มขึ้น กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินจึงเป็นผู้เสียหายโดยตรง และมีสิทธิยื่นคำร้องกล่าวหาจำเลยทั้งสองต่อคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๖ ประกอบประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๐ เรื่อง การตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ ข้อ ๕ ซึ่งกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินก็ได้ปฏิบัติไปตามตัวบทกฎหมายดังกล่าวแล้ว องค์กรและผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ว่า คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐมีอำนาจตรวจสอบและดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสอง กับได้มีการกล่าวโทษและคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐได้ดำเนินการตรวจสอบการกระทำตามฟ้องโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนี้ได้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕ (๑) และ (๒)

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยต่อไปมีว่า จำเลยทั้งสองร่วมกันกระทำความผิดโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ (๑) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือไม่ ซึ่งจำเลยทั้งสองให้การต่อสู้ว่า กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ จำเลยที่ ๑ ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี ทั้งการซื้อขายที่ดินพิพาทไม่ใช่เรื่องประโยชน์ส่วนบุคคลหรือแย้งกับผลประโยชน์ส่วนรวม ในการวินิจฉัยปัญหานี้เห็นสมควรวินิจฉัยตามข้อต่อสู้ของจำเลยทั้งสองเป็นประเด็นตามลำดับไปดังนี้

ที่จำเลยทั้งสองให้การต่อสู้ว่า กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินไม่ใช่หน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑) นั้น เห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน

และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ ไม่ได้บัญญัติจำกัดความของคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ไว้โดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามมีพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัตินิยามของคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ไว้ในมาตรา ๓ ว่า หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือหน่วยงานอื่นใดที่ดำเนินกิจการของรัฐตามกฎหมายและได้รับเงินอุดหนุน หรือเงินหรือทรัพย์สินลงทุนจากรัฐ ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่จะให้การจัดหาสินค้าและบริการของหน่วยงานของรัฐเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรมและมีการแข่งขันกันอย่างเสรีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐ ทั้งกำหนดลักษณะความผิดและกลไกในการดำเนินการเอาผิดแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้การปราบปรามดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันมีเจตนารมณ์สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ต้องการให้การปราบปรามการทุจริตมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ประกอบกับพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวตราขึ้นในปีเดียวกันและมีสถานะทางกฎหมายเท่าเทียมกัน ดังนั้น คำว่า “หน่วยงานของรัฐ” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ ย่อมมีความหมายเป็นอย่างเดียวกัน เมื่อกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินเป็นหน่วยงานในธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๕๒๕ มาตรา ๒๕ ตรี เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินให้มีความมั่นคงและเสถียรภาพในทำนองเดียวกับวัตถุประสงค์ของธนาคารแห่งประเทศไทย และธนาคารแห่งประเทศไทยโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังซึ่งมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาจัดสรรเงินสำรองส่งสมทบเข้ากองทุนตามจำนวนที่เห็นว่าเหมาะสมเป็นคราว ๆ ไป องค์กรและผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ว่า กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินเป็นหน่วยงานของรัฐตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑)

ที่จำเลยทั้งสองต่อสู้ว่า จำเลยที่ ๑ ในฐานะนายกรัฐมนตรีไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงิน นั้น เห็นว่า

บทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้แสวงหาประโยชน์จากหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของตนเพราะการปฏิบัติหน้าที่หรือวินิจฉัยสั่งการหรืออำนาจที่ตนมีอยู่เหนือหน่วยงานของรัฐอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิพลต่อการใช้ดุลพินิจหรือการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ อันจะก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ของตนกับผลประโยชน์ของรัฐ หรือก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยในความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ โดยข้อจำกัดสิทธิตามบทบัญญัติดังกล่าวมิได้ใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกตำแหน่ง หากแต่ใช้เฉพาะตำแหน่งที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ดังกล่าวประกอบประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องห้ามมิให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดห้ามไว้เฉพาะตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเท่านั้น ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์ให้ใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งในทางบริหารราชการแผ่นดินระดับสูง โดยมิได้จำกัดว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะต้องมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดีในหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ โดยตรง ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ มีอำนาจหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินร่วมกับรัฐมนตรีอื่นตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมายและนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา และต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๐๑ และมาตรา ๒๑๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ในการบริหารราชการแผ่นดินมีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ จัดระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยความในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล และมีอำนาจกำกับโดยทั่วไปซึ่งการบริหารราชการแผ่นดิน มีอำนาจสั่งให้ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และส่วนราชการ

ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งแสดงความคิดเห็น ทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการ ในกรณีจำเป็นจะยับยั้งการปฏิบัติราชการใด ๆ ที่ขัดต่อนโยบายหรือมติคณะรัฐมนตรีก็ได้ มีอำนาจสั่ง สอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค และราชการ ส่วนท้องถิ่น มีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารทุกตำแหน่งซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นกรม รวมทั้งมีอำนาจดำเนินการอื่น ๆ ในการปฏิบัติ ตามนโยบาย ส่วนการจัดระเบียบราชการในกระทรวงต่าง ๆ มาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวงให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีแถลงไว้ต่อ รัฐสภาหรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนด หรืออนุมัติ แต่มีข้อจำกัดว่าอำนาจดังกล่าวของรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงต้องอยู่ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๑๑ กล่าวคือ ต้องไม่เป็นการขัดหรือแย้งหรือลดทอน อำนาจที่มีอยู่ของนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตรา ๒๑๖ ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังกำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้ถวายคำแนะนำแก่ พระมหากษัตริย์ในการให้รัฐมนตรีผู้ใดพ้นจากการเป็นรัฐมนตรี จึงแสดงให้เห็นถึงอำนาจหน้าที่ของ นายกรัฐมนตรีในการบริหารราชการแผ่นดินว่ามีขอบเขตอย่างกว้างขวาง มีอำนาจเหนือข้าราชการ ฝ่ายบริหารทุกตำแหน่งในทุกกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทบวง ต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการกระทรวงและทบวงนั้น ๆ โดยนายกรัฐมนตรีมีอำนาจกำกับ ดูแล ตามลำดับผ่านรัฐมนตรี สำหรับธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นนิติบุคคลจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ ธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ เมื่อกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบัน การเงินเป็นหน่วยงานในธนาคารแห่งประเทศไทยจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ มาตรา ๒๕ ตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินให้มีความมั่นคงและเสถียรภาพ ในทำนองเดียวกันกับวัตถุประสงค์ของธนาคารแห่งประเทศไทย กองทุน เพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินจึงเป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งอยู่ในสังกัดฝ่ายบริหาร เช่นเดียวกัน แม้มาตรา ๒๕ ตรี จะบัญญัติให้การวางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปเป็นอำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการจัดการกองทุน แต่เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดการ กองทุน ตามมาตรา ๒๕ นว ที่ประกอบด้วยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นประธานกรรมการ

ปลัดกระทรวงการคลังเป็นรองประธานกรรมการ และกรรมการอื่นซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่น้อยกว่าห้าคน แต่ไม่เกินเก้าคน แล้ว เห็นว่า ล้วนมีความเกี่ยวข้องและอยู่ในสถานะที่อาจถูกพิจารณาในทางให้คุณให้โทษโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ทั้งสิ้น โดยคณะกรรมการซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแต่งตั้งอาจพ้นจากตำแหน่งได้เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้ออกตามมาตรา ๒๕ เอกาเทศ ส่วนปลัดกระทรวงการคลังเป็นข้าราชการประจำ อยู่ในฐานะผู้ได้บังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ทั้งได้ความจากคำเบิกความของนายชวน หลีกภัยอดีตนายกรัฐมนตรีว่า กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินเป็นหน่วยงานสังกัดธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ในกำกับของกระทรวงการคลัง นายกรัฐมนตรีหรือรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลกระทรวงการคลัง กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินต้องอาศัยรัฐบาลให้การสนับสนุนทางการเงินโดยผ่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนำเสนอคณะรัฐมนตรีอนุมัติโดยปกตินายกรัฐมนตรีจะไม่เข้าไปสั่งการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินโดยลำพัง เว้นแต่มีเรื่องเข้าสู่การประชุมคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีสามารถให้ความเห็นหรือสั่งการได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำเบิกความของพยานที่เคยทำงานเกี่ยวข้องโดยตรงกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินหลายปาก ได้แก่ หม่อมราชวงศ์ปรีดิยาธร เทวกุลอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยที่เบิกความว่า กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินมีหนี้จำนวนมาก สมัยรัฐบาลที่นายชวน หลีกภัยเป็นนายกรัฐมนตรีนั้นนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ออกพันธบัตรประมาณห้าแสนล้านบาทเพื่อหาเงินมาล้างหนี้ให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน พยานเองก็เคยเสนอรัฐบาลให้ออกพันธบัตรประมาณแปดแสนเจ็ดหมื่นล้านบาทเพื่อล้างหนี้ให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินด้วยเช่นกัน หม่อมราชวงศ์จตุมงคล โสณกุล อดีตปลัดกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเบิกความว่าลักษณะของกรรมการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินมีปลัดกระทรวงการคลังเป็นรองประธานเพื่อให้สืบความกับกระทรวงการคลัง เงินที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินใช้ในการบริหารจัดการ กระทรวงการคลังต้องออกพันธบัตรประมาณล้านกว่าล้านบาทเพื่อเอาเงินใส่เข้าไป

ในสถาบันการเงิน เมื่อขายไม่ได้ก็ต้องออกพันธบัตรระยะยาวแล้วตั้งงบประมาณชำระและอีกส่วนหนึ่งเอากำไรของธนาคารแห่งประเทศไทยมา โดยนายกรัฐมนตรียังมีอำนาจที่จะเข้าไปกำกับดูแลกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน นายสมใจนึก เองตระกูล อดีตปลัดกระทรวงการคลังเบิกความว่า รัฐบาลออกพันธบัตรมาสนับสนุนการปฏิบัติงานของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน นายไพโรจน์ เสงสกุล อดีตผู้จัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินเบิกความว่า กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินอยู่ในธนาคารแห่งประเทศไทย โครงสร้างการกำกับดูแลกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินเป็นไปตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นประธานคณะกรรมการและมีกรรมการอื่น เช่น ปลัดกระทรวงการคลังเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง รัฐมนตรีจะขอหรือสั่งการให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินดำเนินการในเรื่องใดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีได้ ภายหลังเกิดวิกฤติปี ๒๕๔๐ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินมีหนี้มาก หนี้เหล่านี้มาจากการขายพันธบัตรเพื่อเอาเงินมาช่วยกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินและมีดอกเบี้ยซึ่งเป็นภาระรัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณมาจ่าย การจัดการของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน คณะกรรมการจัดการกองทุนทำได้เองแต่บางเรื่อง เช่น การเพิ่มทุนหรือลดทุนต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี นางสว่างจิตต์ จัยวัฒน์ อดีตผู้จัดการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินเบิกความว่า กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินตั้งขึ้นมาเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขสถาบันการเงินโดยช่วยเหลือผู้ฝากเงิน คือเป็นหลักประกันว่าในกรณีที่สถาบันการเงินมีปัญหา ผู้ฝากเงินจะได้รับเงินคืนครบถ้วน และนายเกริก วณิกกุล ผู้ช่วยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเบิกความว่า ขณะเกิดวิกฤตทางการเงินเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๒๗ รัฐบาลหรือธนาคารแห่งประเทศไทยไม่มีเครื่องมือช่วยสภาพคล่องสถาบันการเงิน ดังนั้นจึงตั้งกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินขึ้นมาโดยมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นส่วนหนึ่งของธนาคารแห่งประเทศไทย การที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินจ่ายเงินไปเพื่อช่วยสถาบันการเงินที่มีปัญหาเรื่องสภาพคล่องหรือเรื่องความอยู่รอดหรือล้มละลายของสถาบันการเงิน หากสถาบันการเงินมีปัญหาเรื่องสภาพคล่องและล้มละลายก็จะจ่ายเงินให้ไม่ได้ เพราะจะไม่ได้เงินกลับคืน ถ้าไม่ได้กลับคืนมาก็จะต้องหาเงินมาใส่ การเอาเงินมาใส่ก็เอามาจากภาษีอากร

คือ โยกเงินจากรัฐบาลมาใส่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ฉะนั้นการจะให้สภาพคล่องต่อสถาบันการเงิน จึงจะต้องมีการตัดสินใจโดยธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังกำเบิกความของพยาน ดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็่นว่านอกจากนายกรัฐมนตรีจะมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินตามกฎหมายดังกล่าว ในทางปฏิบัติของการบริหารราชการแผ่นดินที่ผ่านมานายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลเคยใช้อำนาจดังกล่าวกำกับดูแลกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินโดยผ่านทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังตามลำดับชั้นด้วย องค์คณะผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียง ๖ ต่อ ๓ ว่า จำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีอำนาจในการกำกับ ควบคุม ดูแล กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงิน ข้อต่อสู้ของจำเลยทั้งสองในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น

มีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า การที่จำเลยที่ ๒ เข้าทำสัญญาจะซื้อจะขายและสัญญาซื้อขายที่ดินตามฟ้องจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงิน ถือได้ว่าจำเลยที่ ๑ ได้ดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๐ (๑) หรือไม่ เห็นว่า มาตรา ๑๐๐ บัญญัติไว้ในหมวด ๕ ว่าด้วยการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม บทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ (๑) จึงต้องเป็นกรณีสัญญาตามมาตรา ๑๐๐ (๑) มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นที่รู้กันทั่วไปรวมทั้งจำเลยที่ ๑ ว่า สาเหตุที่ต้องมีการก่อตั้งกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินก็เพราะในช่วงเวลาดังกล่าวเกิดวิกฤติของสถาบันการเงินหลายแห่ง มีหนี้ด้อยคุณภาพจำนวนมาก ขาดสภาพคล่อง ขาดเงินหมุนเวียน หากปล่อยให้ล้มละลายจะทำให้ประชาชนจำนวนมากที่ทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินเหล่านั้นได้รับความเดือดร้อน ทำให้เศรษฐกิจทั้งประเทศเสียหาย รัฐบาลจึงต้องหาวิธีแก้ไขโดยนำเงินส่วนหนึ่งจากเงินงบประมาณหรืออนุมัติการออกพันธบัตรเงินกู้เพื่อให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินนำไปช่วยเหลือสถาบันการเงินด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ซื้อทรัพย์สินในราคาที่สูงกว่าราคาท้องตลาดมาก เพื่อให้สถาบันการเงินดังกล่าวสามารถล้างการขาดทุนสะสมมีกำไร ทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นเป็นบวก สามารถนำหุ้นของสถาบันการเงินนั้นออกขายได้ มีเงินชำระแก่เจ้าหนี้และสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ กรณีที่ดินพิพาท กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินได้เข้าไปซื้อจากบริษัทเงินทุน เอราวิณทรัสต์ จำกัด รวม ๑๓ โฉนด เนื้อที่รวม ๓๕ ไร่ ๒ งาน ๖๕ ตารางวา ในราคา

๒,๑๔๐,๑๕๗,๕๐๐ บาท โดยซื้อพร้อมกับที่ดินอีกแปลงหนึ่ง รวม ๑๘ โฉนด เนื้อที่รวม ๘๕ ไร่ ๓ งาน ๖๕ ตารางวา ในราคา ๒,๗๔๕,๐๔๐,๐๐๐ บาท ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันใกล้ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยเมื่อประมาณเดือนสิงหาคม ๒๕๓๘ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดวิกฤติของสถาบันการเงินหลายแห่ง กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินต้องใช้เงินจำนวนสูงถึงล้านล้านบาทนำไปซื้ออสังหาริมทรัพย์จากสถาบันการเงินหลายแห่งในราคาสูงกว่าความเป็นจริง เพื่อให้สถาบันการเงินเหล่านั้นมีกำไรมีเงินหมุนเวียนไม่ขาดสภาพคล่อง สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ แต่การที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินมีทรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่รับซื้อมาหลายสถาบันการเงินอยู่เป็นจำนวนมาก หากนำออกขายได้ราคามากเท่าใด กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินก็จะลดการขาดทุนลง นั่นย่อมหมายถึงเงินของรัฐก็จะเสียหายน้อยลงเท่านั้น ดังนั้น เมื่อปี ๒๕๔๔ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินได้ปรับปรุงเกณฑ์บันทึกการบัญชีทรัพย์สินรอการขายที่ดินดังกล่าว โดยปรับลดราคาที่ดินแปลง ๑๓ โฉนดลงเหลือ ๗๕๔,๕๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อให้ที่ดินดังกล่าวสามารถขายได้ นำเงินมาลดการขาดทุน เปิดประมูลครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๔ โดยกำหนดราคาขั้นต่ำเป็นเงิน ๘๗๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยคำนวณจากราคาของกรมที่ดินและปรับเพิ่มอีกร้อยละ ๑๕ และกำหนดให้ผู้ประสงค์จะเข้าประมูลซื้อที่ดินต้องวางเงินมัดจำการประมูลรายละ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท มีผู้แสดงความประสงค์จะซื้อจำนวน ๘ ราย แต่มีผู้ลงทะเบียนชำระเงินมัดจำการประมูลเพียง ๓ ราย แต่ถึงวันประมูลไม่มีผู้เสนอราคาประมูลจึงต้องยกเลิกการประมูล หลังจากนั้นกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินจึงได้ดำเนินการรังวัดแบ่งแยกที่ดินทั้ง ๑๓ โฉนด ในส่วนที่เป็นสาธารณประโยชน์ออกไปแล้วรวมแบ่งแยกเป็นสี่โฉนด เหลือเนื้อที่ ๓๓ ไร่ ๗๘.๕ ตารางวา แล้วประกาศขายโดยการประกวดราคา กำหนดยื่นซองและเปิดซองประกวดราคาในวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๖ ผู้เข้าประกวดราคาต้องวางเงินมัดจำ ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ปรากฏว่ามีผู้ยื่นซองประกวดราคารวม ๓ ราย และจำเลยที่ ๒ เป็นผู้ซื้อได้ โดยเสนอราคา ๗๗๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท สูงกว่าผู้เสนอราคาอีก ๒ ราย ที่เสนอราคา ๗๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และ ๗๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เห็นได้ว่า แม้การซื้อทรัพย์สินโดยวิธีประกวดราคาจะเป็นการแข่งขันราคากันอย่างเป็นธรรมและโดยเปิดเผย แต่ผู้เสนอราคาก็ไม่ต้องการเสนอราคาที่สูง เพราะไม่ต้องการซื้อราคาแพง ขณะเดียวกันก็ต้องการให้ผู้เสนอราคารายอื่นเสนอราคาต่ำกว่าที่ตนเสนอ

ขณะนั้นจำเลยที่ ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีนี่มีฐานะมั่งคั่ง มีอำนาจและบารมีทางการเมืองสูง เป็นที่ยอมรับทั้งในคณะรัฐมนตรีที่ร่วมรัฐบาลและประชาชนจำนวนมาก หากพิจารณาในด้านของธรรมาภิบาลแล้วบุคคลผู้เป็นนายกรัฐมนตรีนี่ รวมถึงภริยาและบุตรไม่ควรที่จะเข้าไปซื้อทรัพย์สินต่าง ๆ ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เพราะการขายทรัพย์สินดังกล่าวได้ราคามากหรือน้อยย่อมมีผลถึงสถานะทางการเงินของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ซึ่งนายกรัฐมนตรีนี่เป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบอยู่ จำเลยที่ ๒ เป็นภริยาและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป นายเกริก วณิชกกุล เบิกความว่า ก่อนมีการประมูลขายครั้งที่ ๒ นี้ได้ข่าวว่าภริยานายกรัฐมนตรีนี่จะมาประมูลซื้อที่ดินแปลงนี้เช่นกันแสดงว่าจำเลยที่ ๒ จะเข้าประมูลซื้อที่ดินตามฟ้องได้แพร่กระจายอยู่ก่อนแล้ว และอาจจะกล่าวได้ว่าค่านิยมของข้าราชการส่วนใหญ่มักจะจำยอมต่อผู้มีอำนาจบารมีเหนือตน โดยเฉพาะผู้มีอำนาจและบารมีทางการเมืองสูงเช่นจำเลยที่ ๑ ซึ่งมีอำนาจให้คุณให้โทษได้แม้ต่อบุคคลนอกวงราชการก็ตาม กระบวนการจัดการประกวดราคาครั้งที่ ๒ นี้ มีการรังวัดแบ่งแยกกันทางสาธารณประโยชน์ออกไป และรวมเหลือที่ดิน ๒๑๖๖ ตารางวา มีการประกาศประกวดราคาเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ โดยระบุเลขที่โฉนดที่ดินทั้งสี่โฉนดทั้งที่การออกโฉนดทั้งสี่โฉนดเพิ่งเสร็จเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๖ ทั้งมีการกำหนดวงเงินมัดจำของผู้เข้าประกวดราคาสูงถึง ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ไม่มีการกำหนดราคาขั้นต่ำ การกำหนดเงินมัดจำสูงถึง ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นที่เห็นได้ว่าการกำหนดวงเงินมัดจำสูงมากเพียงใด สามารถกีดกันผู้เข้าประมูลให้น้อยลงตามไปด้วย การที่มีผู้เข้าเสนอราคาประมูลเพียง ๓ ราย คือ บริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน) บริษัท โนเบิลดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด (มหาชน) และจำเลยที่ ๒ ซึ่งต่างเสนอราคาในราคา ๗๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ๗๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และ ๗๗๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ก็เห็นได้ว่าจำเลยที่ ๒ ซึ่งเสนอราคาสูงสุดก็ตาม ก็ยังต่ำกว่าราคาขั้นต่ำ ๘๗๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ที่ตั้งไว้ในการประมูลครั้งแรกสำหรับผู้เสนอราคาอีก ๒ ราย ซึ่งเสนอราคาต่ำกว่าราคาที่จำเลยที่ ๒ เสนอ โดยห่างกันประมาณ ๒๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เป็นลำดับ น่าจะไม่ใช่เป็นเรื่องบังเอิญ แม้คณะกรรมการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินจะเห็นว่าราคาที่จำเลยที่ ๒ ประมูลได้ว่าเป็นราคาที่เหมาะสมก็ตาม แต่ยังไม่ใช่ว่าราคาสูงสุดที่ควรขายก็ได้ ทั้งเมื่อพิจารณาถึงว่าผู้เข้าประมูลซื้อที่ดินแข่งกับจำเลยที่ ๒ ทั้งสองรายเป็นบริษัทประกอบธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์รายใหญ่ต่างก็รู้ว่ากำลังเสนอราคาประมูล

แข่งกับภริยาของนายกรัฐมนตรีน่าเชื่อว่าผู้เข้าประมูลซื้อทั้งสองรายย่อมต้องรู้ว่าไม่สมควรที่จะชนะการประมูลในครั้งนี้ ผลการประมูลจึงออกมาว่าจำเลยที่ ๒ เป็นผู้เสนอราคาสูงสุด ดังนั้นจึงเป็นที่เห็นได้ว่ากองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินไม่สามารถขายที่ดินตามฟ้องทั้งสี่แปลงโดยการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ทำให้กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินไม่ได้รับประโยชน์จากการขายที่ดินตามฟ้องทั้งสี่แปลงได้เท่าที่ควร กรณีจึงเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมโดยชัดแจ้ง การซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ ๒ กับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินดังกล่าวเป็นเรื่องผลประโยชน์ส่วนบุคคลขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนรวมซึ่งต้องห้ามมิให้กระทำตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อปรากฏว่า จำเลยที่ ๒ ซึ่งเป็นคู่สมรสของจำเลยที่ ๑ เข้าทำสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ย่อมถือว่าการเข้าทำสัญญานั้นเป็นการกระทำของจำเลยที่ ๑ เอง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ วรรคสาม ที่จำเลยที่ ๑ อ้างว่าการลงลายมือชื่อให้ความยินยอมแก่จำเลยที่ ๒ ในการทำสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทเป็นเพียงการปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบราชการนั้น เมื่อจำเลยทั้งสองไม่มีพยานหลักฐานใดมาพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าจำเลยที่ ๑ มิได้รู้เห็นยินยอมด้วยในการที่จำเลยที่ ๒ ดำเนินกิจการตามมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อแก้ตัวให้จำเลยที่ ๑ พ้นผิดตามมาตรา ๑๒๒ วรรคสอง เช่นนี้ องค์กรคณะผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียง ๕ ต่อ ๔ ว่า จำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ (๑) ซึ่งต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ข้อต่อสู้ของจำเลยทั้งสองในส่วนนี้ฟังไม่ขึ้นเช่นกัน

มีปัญหาต้องวินิจฉัยต่อไปว่า จำเลยที่ ๒ มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑) ร่วมกับจำเลยที่ ๑ หรือไม่ เพียงใด ปัญหานี้เห็นว่า การกระทำของจำเลยที่ ๑ ตามที่โจทก์บรรยายฟ้องมามีเพียงการที่จำเลยที่ ๑ ให้ความยินยอมแก่จำเลยที่ ๒ ในการร่วมประมูลซื้อและทำสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาท

และจากการไต่สวนพยานของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประกอบรายงานสรุปสำนวนการตรวจสอบไต่สวนของคณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐได้ความว่าการดำเนินการตั้งแต่ร่วมเสนอราคา ทำสัญญาจะซื้อจะขาย จนกระทั่งทำสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินเป็นการดำเนินการของจำเลยที่ ๒ โดยไม่ได้ความว่าจำเลยที่ ๑ มีการกระทำการอย่างใดที่แสดงให้เห็นว่าร่วมกระทำการดังกล่าวกับจำเลยที่ ๒ ด้วย ส่วนที่โจทก์อ้างว่าการดำเนินการในเรื่องนี้มีข้อพิรุณหลายประการ ได้แก่ การปรับลดราคาที่ดินพิพาทลงในช่วงที่จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การไม่กำหนดราคาขั้นต่ำของที่ดินพิพาทในการประกวดราคาหนังสือชี้ชวนให้ผู้เข้าร่วมประกวดราคามีรายละเอียดไม่ครบถ้วน มีการเพิ่มเงินมัดจำในการยื่นซองประกวดราคาเป็น ๑๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท และมีการยกเลิกข้อจำกัดเรื่องความสูงในการก่อสร้างอาคารบริเวณที่ดินที่ขายแก่จำเลยที่ ๒ ทำให้ที่ดินพิพาทมีราคาสูงขึ้นกว่าเดิม นั้น ก็เป็นเพียงการสื่อถึงข้อพิรุณในการซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินกับจำเลยที่ ๒ เท่านั้น แต่ไม่พอที่จะรับฟังว่าเป็นการกระทำหรือจำเลยที่ ๑ มีส่วนกระทำหรือเกี่ยวข้องในอันที่จะแสดงให้เห็นถึงเจตนาของจำเลยที่ ๑ ว่าประสงค์จะมีเจตนาร่วมซื้อที่ดินพิพาทอย่างเป็นตัวการร่วมกับจำเลยที่ ๒ ถ้าฟังการที่จำเลยที่ ๑ ลงลายมือชื่อให้ความยินยอมในสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาท ยังไม่มีเหตุผลเพียงพอถึงขนาดให้รับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๑ มีเจตนากระทำการในลักษณะเป็นตัวการร่วมกับจำเลยที่ ๒ ได้ นอกจากนี้ การที่บุคคลใดจะต้องรับโทษทางอาญาย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันว่า บุคคลนั้นได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย สำหรับบทบัญญัติที่เป็นความผิดและบทกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ วรรคสาม มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิบางประการของกลุ่มสมรสและมาตรา ๑๒๒ เป็นบทกำหนดโทษทางอาญาที่จะลงแก่บุคคลที่กระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ จึงต้องแปลความโดยเคร่งครัด ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มีเจตนารมณ์สำคัญในการห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้โอกาสจากการมีอำนาจใน

ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากหน่วยงานของรัฐที่ตนมีหน้าที่กำกับ ดูแล หรือควบคุม อันอาจจะทำให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ของตนกับผลประโยชน์ของรัฐ โดยเมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้วจะเห็นได้ว่า เป็นบทบัญญัติห้ามเด็ดขาดมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๐ (๑) ถึง (๔) โดยบทบัญญัตินี้ดังกล่าวให้ถือว่าการกระทำของกลุ่มสมรสเป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติมาตรา ๑๒๒ ซึ่งเป็นบทกำหนดโทษของผู้ฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๐ ระบุไว้ชัดเจนว่า ให้ลงโทษแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๐ แต่ไม่ได้ระบุให้ลงโทษรวมไปถึงกลุ่มสมรสด้วย ซึ่งแตกต่างจากบทบัญญัติกำหนดโทษในมาตราอื่น ๆ ที่ใช้คำว่า ให้ลงโทษแก่ผู้ใดที่ฝ่าฝืนโดยไม่ระบุว่าต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ข้อกำหนดห้ามมิให้กลุ่มสมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นดำเนินกิจการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ดังกล่าว ก็เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่มีช่องว่างให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้เป็นข้ออ้างเพื่อหลบเลี่ยงได้ วัตถุประสงค์ของข้อกำหนดห้ามนี้คงจำกัดเพียงให้ถือว่าการดำเนินกิจการดังกล่าวของกลุ่มสมรสเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งแล้วในมาตรา ๑๐๐ วรรคสามเท่านั้น หากได้ประสงค์จะลงโทษทางอาญาแก่กลุ่มสมรสด้วยไม่ องค์กรและผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียง ๓ ต่อ ๒ ว่า จำเลยที่ ๒ ไม่มีความผิดและไม่ต้องร่วมรับโทษตามมาตรา ๑๒๒ กับจำเลยที่ ๑ ด้วย

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยข้อต่อไปมีว่า จำเลยที่ ๑ กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๒ และมาตรา ๑๕๓ กับจำเลยที่ ๒ เป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดดังกล่าวหรือไม่ โดยจำเลยทั้งสองให้การต่อสู้ในประเด็นนี้ว่า จำเลยที่ ๑ ไม่ใช่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการ หรือดูแลกิจการกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน เห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยแล้วว่า จำเลยที่ ๑ มีความผิดเพราะถือว่าการดำเนินกิจการประมูลซื้อขายที่ดินพิพาทของจำเลยที่ ๒ ในคดีนี้เป็นการดำเนินกิจการของจำเลยที่ ๑ ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นกลุ่มสมรสของจำเลยที่ ๒ ความผิดของจำเลยที่ ๑ จึงหาใช่เพราะเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่จัดการ หรือดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเนื่องด้วยกิจการนั้น ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๒ หรือเพราะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิด

ความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ตามข้อกล่าวหา ลำพังเพียงแต่การที่จำเลยที่ ๑ ลงลายมือชื่อให้ความยินยอมในการที่จำเลยที่ ๒ จะรับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินพิพาท หาใช่เป็นการกระทำในหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ไม่ เพราะได้รับความจากนายวุฒิสภีร์ จันทสูตร เจ้าพนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สาขาห้วยขวาง ว่า แมื่้คู่สมรสไม่มาลงลายมือชื่อให้ความยินยอม กรมที่ดินก็ยังสามารถจัดการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้แก่ผู้ซื้อได้ โดยเจ้าหน้าที่จะสอบถามคู่สัญญาว่าจะบันทึกยืนยันเรื่องโมฆียกรรมและคู่สัญญายินยอมตามนั้น องค์กรคณะผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๑ ว่า จำเลยที่ ๑ ไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๒ และมาตรา ๑๕๗ และเมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๑ ไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๒ และมาตรา ๑๕๗ จำเลยที่ ๒ ย่อมไม่มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ตามบทบัญญัติดังกล่าวด้วย

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยประการสุดท้ายมีว่า ที่ดินพิพาทและเงินที่จำเลยที่ ๒ ชำระค่าที่ดินพิพาทเป็นทรัพย์สินพึงรับหรือไม่ เห็นว่า การที่จำเลยที่ ๒ ร่วมประมูลราคาและทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินพิพาทและซื้อขายที่ดินพิพาทกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินนั้น หาได้เป็นความผิดในตัวเองไม่ เหตุที่เป็นความผิดสืบเนื่องจากสถานภาพของจำเลยที่ ๑ ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กฎหมายห้ามมิให้ทำสัญญาหรือมีส่วนได้เสียกับกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ เป็นเหตุให้จำเลยที่ ๑ มีความผิดและต้องรับโทษตามมาตรา ๑๐๐ (๑) วรรคสาม และมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ องค์กรคณะผู้พิพากษาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงเอกฉันท์ว่า ที่ดินพิพาทไม่ใช่ทรัพย์สินที่จำเลยทั้งสองได้มาจากการกระทำความผิดแต่อย่างใด และมีมติด้วยคะแนนเสียง ๗ ต่อ ๒ ว่า เงินที่จำเลยที่ ๒ ชำระราคาที่ดินพิพาทไม่ใช่ทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดโดยตรง ที่ดินพิพาทและเงินดังกล่าวจึงไม่ใช่ทรัพย์สินพึงรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓ (๑) และ (๒)

เมื่อพยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนรับฟังได้ว่าจำเลยที่ ๑ กระทำความผิดดังที่ได้วินิจฉัยมาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้รับมอบหมายไว้วางใจให้บริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทางราชการและประชาชน แต่จำเลยที่ ๑

กลับฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ทั้งที่จำเลยที่ ๑ เป็นหัวหน้ารัฐบาล ต้องกระทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดี ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ประพฤติตนในสิ่งที่ดีงามตามจริยธรรมของนักการเมือง ให้เหมาะสมกับที่ได้รับความไว้วางใจในตำแหน่งหน้าที่อันสำคัญยิ่งนี้ จึงไม่สมควรรอกการลงโทษ

พิพากษาว่า จำเลยที่ ๑ มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๐๐ (๑) วรรคสาม และมาตรา ๑๒๒ วรรคหนึ่ง ให้ลงโทษจำคุก ๒ ปี ส่วนความผิดฐานอื่นและคำขออื่นนอกจากนี้ให้ยก และยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๒

นายทองหล่อ โฉมงาม

นายสมชาย พงษ์ธา

นายสุวัฒน์ วรรณะหทัย

นายสมศักดิ์ เนตรมัย

นายวัฒนชัย โชติชูตระกูล

นายประพันธ์ ทรัพย์แสง

นายพิชิต คำแฝง

นายธีระวัฒน์ ภัทรานวัช

นายเกรียงชัย จึงจตุรพิธ